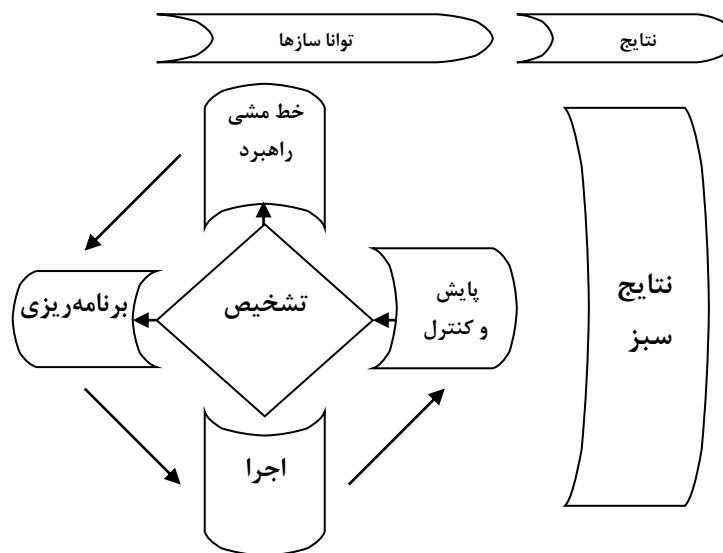

مدل نشان بلوغ HSE ویرایش ۱۴۰۳

مدل نشان بلوغ HSE

مدل نشان بلوغ HSE چارچوبی بر اساس ۶ معیار است. ۵ معیار از آنها تواناساز نامیده می‌شوند که مجموعه اقداماتی/مداخلاتی هستند که سازمان انجام می‌دهد. ۲ تای دیگر نتایجی هستند که سازمان کسب می‌نماید. تواناسازها علت نتایج محسوب می‌گردند و با استفاده از بازخورد نتایج تواناسازها بهبود می‌یابند. بر اساس این مدل، نتایج بهداشتی، ایمنی و محیط‌زیست در اثر جاری‌سازی مدل HSE بطور نظام‌مند حاصل می‌گردند، که شامل: توسعه و نهادینه‌شدن تشخیص، Diagnosis، خط‌مشی و راهبرد Policy and Strategy، برنامه‌ریزی Planning، اجرا Deployment و پایش و کنترل Monitoring and Control نتایج است. چون مدل دارای رویکرد "نظام مدیریت منطقی" (Sound management System) است، همه معیارها بطور مستقیم و غیر مستقیم با هم در ارتباط بوده (مدل پویا) و به هم وابسته هستند. شکل زیر تصویری از ارتباط درونی میان نتایج و تواناسازهای مدل را نشان می‌دهد.

مدل نشان بلوغ HSE

مدل ۶ خانه‌ای، معیارهایی را که باید برای اجرای نظام بلوغ HSE و پیشرفت در جهت توسعه پایدار انجام شوند را نمایش می‌دهد. هر معیار از طریق تعدادی زیر معیار که در زمان اجرا مورد توجه قرار می‌گیرند، پشتیبانی می‌شوند.

۱ معیار تشخیص Diagnosis

عملکرد نظام HSE به شناخت دقیق اهداف، فرایندها و فعالیت‌های سازمان در نسبت با محیط‌زیست اشاره دارد. معیار تشخیص در نظام HSE برای اجرا و بهبود نظام مدیریتی و مهندسی سازمان است که ضمن ارائه تصویری از "ایمنی و بهداشت حرفه‌ای و محیط" در فعالیت‌های سازمان، گزارشی از "پیامدهای فصل مشترک اقتصاد و محیط‌زیست" به زبان کرین، پساب، پسماند ارائه می‌دهد که مبنای برنامه‌ریزی، اجرا، بهبود مستمر، خط‌مشی و راهبردهای سازمان از طریق اهداف کمی و کیفی است. زیر معیارها و نکات راهنما، معیار تشخیص را توصیف می‌نمایند.

۱-۱ فرایندهای سازمان با رویکرد سبز تحلیل می‌گردند.

- جریان حرکت و مصرف منابع در کلیه فرایندها شناسایی می‌شوند.
- ضمن شناسایی مشخصه‌های فیزیکی/شیمیایی/مهندسی منابع، تاثیر عوامل متغییر (دما، رطوبت، آلودگی...) بر آنان بررسی می‌شوند.
- پیامدهای ایمنی، بهداشت حرفه‌ای و محیط متاثر از فعالیت‌ها و جریان حرکت و مصرف منابع شناسایی می‌شوند.
- لیستی از تجهیزات و فناوری سازمان تهیه و نقش آنان در نوع و مصرف منابع و پیامدهای ایمنی، بهداشت حرفه‌ای و محیط آنان شناسایی می‌شوند.
- روش‌های اجرایی، دستورالعمل‌ها و کلیه مستندات نظارتی و کنترلی در همه فرایندها به‌روز، تایید و تصویب شده‌اند.
- تحلیل شکایات و رضایت کارکنان و همسایگان صورت می‌پذیرد.

۱-۲ محصولات تولیدی با رویکرد سبز تحلیل می‌گردند.

- نوع منابع و میزان مصرف و اتلاف منابع به ازای هر واحد محصول شناسایی می‌شود.
- گزارشی از انتشار گازهای گلخانه‌ای (معادل‌سازی شده با دی‌اکسید کربن) به ازای هر واحد محصول تهیه می‌شود.
- گزارشی از میزان آب مصرفی - تبخیر شده و اتلاف شده به ازای هر واحد محصول تهیه می‌شود.
- گزارشی از میزان و نوع پسماند به ازای هر واحد محصول تهیه می‌شود.
- گزارش زیست‌محیطی سه‌گانه فوق با همکاری حسابداری سبز به گزارش پولی پیوست می‌شود.
- گزارش ممیزی انرژی به گزارش انتشار گازهای گلخانه‌ای پیوست می‌شود.

۱-۳ "تشخیص" در واحد HSE بطور نظام‌مند و هدفمند صورت می‌پذیرد.

- تیم‌سازی برای انجام "تشخیص" صورت می‌پذیرد.
- برنامه‌ها، اهداف، فعالیت‌ها، تصمیمات سازمان به گزارش "تشخیص" نظام HSE وابسته است.
- گزارش "تشخیص" در نظام HSE شامل سه بخش: منابع انسانی، سیستم و فناوری است.
- سوابق نظام "تشخیص" HSE موجود است.
- نظام "تشخیص" HSE بازنگری، به‌روز آوری و توسعه می‌یابد.

۲ معیار خطمشی و راهبرد نظام بلوغ HSE

3 |

خطمشی و راهبرد نظام بلوغ HSE نه تنها تعهد مدیریت را به اجرای نظام بلوغ HSE نشان می‌دهد بلکه تعهد آشکار سازمان برای جاری‌سازی فلسفه این نظام (مدیریت فصل مشترک اقتصاد و محیط‌زیست) با مشارکت همه ذی‌نفعان و با رعایت کامل الزامات قانونی را در برمی‌گیرد. درضمن خطمشی و راهبرد نظام بلوغ HSE قابل مستندسازی، اجرا، نگهداری، بهبود و نقد است تا به‌عنوان چارچوبی برای نهادینه‌سازی اهداف سبز مورد نظر قرار گیرند.

۲-۱ از جامعیت خطمشی نظام بلوغ HSE اطمینان وجود دارد.

- خطمشی نظام بلوغ HSE، تعهد و اهداف سازمان را برای جاری‌سازی سیستم مدیریت سبز بیان می‌دارد.
- خطمشی نظام بلوغ HSE، تعهد و اهداف سازمان را برای جاری‌سازی سیستم توانمندسازی منابع انسانی با رویکرد سبز را نشان می‌دهد.
- خطمشی نظام بلوغ HSE، تعهد و اهداف سازمان را برای جاری‌سازی سیستم مدیریت فناوری با رویکرد سبز را بیان می‌دارد.
- خطمشی نظام بلوغ HSE، الزامات قانونی ایمنی، سلامت، بهداشت را به زبان محیط‌زیست بیان می‌دارد.
- خطمشی نظام بلوغ HSE، تعهد به پیشگیری، کاهش هزینه، کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی، ارتقا ایمنی و سلامت کارکنان را که در معیار تشخیصی شناسایی شده اند بیان می‌کند.
- خطمشی نظام بلوغ HSE، تعهد به برنامه‌ریزی جهت بهبود سبز بیان می‌دارد.

۲-۲ اهداف راهبردی نظام بلوغ HSE بازنگری و به‌روزرآوری می‌گردند.

- اهداف راهبردی نظام بلوغ HSE برای خلق مزیت رقابتی با رویکرد سبز است.
- تعهد و حمایت مدیریت ارشد از نظام بلوغ HSE بطور نظام‌مند و هدفمند موجود است.
- داده و اطلاعات لازم مبتنی بر عملکرد اقتصادی و زیست‌محیطی فعالیت‌ها و فرایندها گردآوری و تحلیل می‌گردند.
- مشارکت کارکنان در دستیابی به اهداف نظام بلوغ HSE قابل شناسایی است.
- اطلاع رسانی از نتایج نظام بلوغ HSE به کلیه ذی‌نفعان صورت می‌پذیرد.
- از ابزارها و فنون نوین در توصیف زیست‌محیطی از عملکردها، فعالیت‌ها و فرایندهای سازمان جهت بازنگری استفاده می‌شود.

۳ معیار برنامه‌ریزی نظام بلوغ HSE

نظام بلوغ HSE نیازمند برنامه‌ریزی منطقی برای توسعه و جاری‌سازی اهداف کمی و کیفی سازمان بطور شفاف است که برگرفته از تشخیص Diagnosis نظام بلوغ HSE است. این برنامه‌ریزی متکی بر الزامات قانونی و ملی است که قابل پایش و کنترل هستند.

4 |

۳-۱ الزامات قانونی بطور نظام‌مند شناسایی می‌گردند.

- الزامات قانونی بطور بخش‌بندی شده و به‌روز در دسترس است.
- سوابقی از الزامات قانونی و روند تغییرات آنان قابل موجود است.
- نسبت بین تغییرات در آیین‌نامه‌ها، روش‌های اجرایی، دستورالعمل‌های بازنگری شده و به‌روز شده و در صورت لزوم محتوای آموزشی با الزامات قانونی به‌روز قابل صحت‌گذاری است.

۳-۲ برنامه‌ریزی نظام بلوغ HSE از چارچوب و استاندارد مشخصی برخوردار است.

- برنامه‌های نظام بلوغ HSE با اهداف راهبردی سازمان، تشخیص Diagnosis، الزامات قانونی، گزارش‌های زیست‌محیطی (مبتنی بر کربن-پسماند-پساب)، توانمندسازی منابع انسانی، حسابداری سبز، ارزیابی فنی و مهندسی و همچنین ایمنی، بهداشت محیط و حرفه‌ای همسوئی وجود دارد.
- برنامه‌های نظام بلوغ HSE دارای شاخص‌های عملکردی (زیست‌محیطی و اقتصادی بطور همزمان) قابل اندازه‌گیری هستند.
- در برنامه‌های نظام بلوغ HSE معیارهای کنترلی، بودجه بندی، روش بازنگری، به‌روز رسانی، اطلاع رسانی و توانمندسازی تیم تدوین و جاری‌سازی پیش‌بینی شده است.
- مزیت‌های رقابت سبز در برنامه نظام بلوغ HSE شناسایی و تحلیل می‌گردند.

۴ معیار اجرای نظام بلوغ HSE

جاری سازی Deployment نظام بلوغ HSE به منزله عینی نمودن راهبرد و برنامه های نظام بلوغ HSE است، و به تمامی فعالیت های مرتبط با محورهای نظام بلوغ HSE باز می گردد. جاری سازی نظام بلوغ HSE، همسوسازی فعالیت ها و فرایندهای واحد HSE با اهداف اقتصادی و اجتماعی سازمان و الزامات بحران محیط زیست است که به سازمان تحمیل شده است. و از دستورالعمل هایی که شامل گزارشات فنی، مهندسی، مدیریتی، و محیط زیست هستند پیروی می کند.

۴-۱ از اجرای اثربخش نظام بلوغ HSE اطمینان وجود دارد.

- اجرای اثربخش نظام بلوغ HSE بواسطه منابع لازم فنی، مهندسی، مالی، منابع انسانی توانمند و مدیریتی مبتنی بر شاخص و اهداف برنامه پیش بینی می شود.
- بازنگری مستمر از فرایندهای اجرا صورت می پذیرد و گزارش زیست محیطی و اقتصادی (سبز) منظم ارائه می شود.
- از آمادگی برای هر احتمالی که ممکن است دوره اجرا را تغییر دهد، اطمینان وجود دارد.

۴-۲ تحلیلی از نسبت اقدامات اجرائی، شفافیت در مسئولیت ها با نتایج کسب شده وجود دارد.

- اطمینان از اینکه همه افراد تعیین شده برای اجرا (بر اساس برنامه تدوین شده) از آگاهی و توانمندی لازم برخوردار هستند و از زمان کافی برای انجام مسئولیتشان برخوردار می باشند، وجود دارد.
- گزارشات زیست محیطی از کلیه فعالیتها، فرایندها و عملکردها تهیه می شود و این گزارشات نسبت نتایج کسب شده با تواناسازها/ مداخلات را بطور شفاف بیان می دارند.

۵ معیار پایش و کنترل نظام بلوغ HSE

6 |

اندازه‌گیری نتایج امکان کنترل اثربخشی و پیگیری فعالیتهای سازمان را از منظر زیست‌محیطی و اقتصادی فراهم می‌نماید. پایش نتایج، امکان به‌روز آوری تشخیص، خط‌مشی و راهبرد، برنامه‌ریزی و جاری‌سازی نظام بلوغ HSE را بطور نظامند و هدفمند فراهم می‌نماید. بهبودهای مستمر در سازمان در امتداد پایش و کنترل نظامند کلیه فعالیتهای و در چارچوب گزارش زیست‌محیطی و اقتصادی (مدیریت منابع) صورت می‌پذیرند.

۵-۱ پایش و کنترل بطور نظام‌مند و مبتنی بر اطمینان از مدیریت فصل مشترک اقتصاد و محیط‌زیست انجام می‌پذیرد.

- دوره زمانی، روش پایش و کنترل نتایج حاصل از مدیریت تواناسازها تعیین شده است.
- پایش و کنترل به زبان محیط‌زیست (کربن - پساب - پسماند) و اقتصادی بیان می‌گردند.
- تحلیلی از روند و سوابق پایش و کنترل موجود است.
- میزان دستیابی به اهداف برنامه معین است.
- برای اهداف و نایج سازمان خط مبنا تعیین شده است.

۵-۲ از گزارشات حاصل از پایش و کنترل، جهت بهبود مستمر با رویکرد سبز بهره‌برداری می‌شود.

- اطمینان از اینکه نتایج پایش و کنترل برای جلوگیری از انحراف از اهداف و به‌روزآوری آنان بکار گرفته می‌شوند، وجود دارد.
- اطمینان از اینکه نتایج پایش و کنترل در ارتباط با "تشخیص" نظام بلوغ HSE است، وجود دارد.

۶ معیار نتایج سبز

واحد HSE برای حمایت از خلق مزیت رقابتی سبز در سازمان، نتایج مهندسی، مدیریتی و مالی را به زبان محیط زیست گزارش می دهد.

7 |

۶-۱ شاخص های کلیدی مدیریتی و مهندسی

واحد HSE بر هر فرایند و یا فعالیتی در سازمان که ابعاد اجرایی، پیشگیری و کنترلی دارند و در آنان منابع مصرف می گردند، تمرکز است. از آنجا که هر آلودگی زیست محیطی بواسطه مصرف منابع است، شاخص های اندازه گیری در این معیار از فرایندهای طرح ریزی شده در سازمان استخراج می گردند. شاخص های کلیدی مدیریتی و مهندسی براساس خط مبنا ارزیابی و تحلیل می شوند.

- کلیه عوامل فیزیکی زیان آور همچون صدا، دما، ارتعاش، روشنایی، اشعه، فشار، امواج الکترومغناطیسی و... عوامل شیمیایی زیان آور: مواد معلق (گردوغبار، بخارات، فلزات، دود، اسپری)، گازها و اسیدها و... به ازای مصرف منابع و کارکرد تجهیزات
- عوامل ارگونومیک زیانبار: ابزار نا مناسب، استرس، فشار بر روی اندام، تناسب کار با انسان، هل داد، کشیدن بار، تنهایی و... عوامل روانی: خستگی، ارتباط با همکاران و... عوامل مکانیکی: ضربه، سقوط اجسام، سقوط افراد، برق گرفتگی، انفجار، نا ایمن بودن ماشین الات، اصطحکاک و... عوامل زیست شناختی زیان بار: ویروس، باکتری، انگل، قارچ و... به ازای روش انجام کار
- انگیزه کارکنان، رضایت کارکنان، شکایت های همسایگان و... به ازای برداشت آنان از عملکرد سازمان

۶-۲ معیار نتایج زیست محیطی

واحد HSE با ارائه گزارشات زیست محیطی از عملکردهای مدیریتی و مهندسی سازمان به نتایج برجسته و خلق مزیت رقابتی سبز دست می یابد. این رویکرد باعث ارتقا رقابت پذیری، بهره وری و وجهه سازمان در میان دیگران شده است. نتایج سبز در نسبت مصرف منابع و انتشار آلودگی حاصل شده است. نتایج سبز با معیارهای تواناساز مرتبط هستند.

شاخص های کلیدی زیست محیطی

- نوع منابع و جریان حرکت و مصرف منابع
- نوع آب و میزان مصرف، تبخیر و اتلاف آب
- نوع منابع و میزان انتشار گازهای گلخانه ای معادل سازی شده با CO₂e
- نوع انرژی و میزان مصرف و اتلاف انرژی (برق شبکه، انرژی های تجدیدپذیر و حاملهای سوختی)
- آلودگی های صوتی